

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Paweł Wiliński

sprawie radcy prawnego **M. K.**

ukaranego za czyny z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6 ust. 1 i 2, art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 44 ust. 1, art. 6, art. 62 ust. 3 oraz art. 46 i art. 20 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 listopada 2022 r.,

w związku z sygnalizacją obrońcy ukaranego, potrzeby wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., II DSI 31/18, o oddaleniu kasacji obrońcy obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt WO-134/18,

zmieniającego orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 27 listopada 2017 r., w sprawie o sygn. akt D 16/2017 r.,

na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

1. wznowić postępowanie kasacyjne;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej z dnia 19 marca 2019 r., II DSI 31/18 i przekazać kasację wniesioną przez obrońcę obwinionego M. K. od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby

Radców Prawnych w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt WO-134/18, do rozpoznania Izbie Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego;

3. kosztami postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie zarzucił obwinionemu radcy prawnemu M. K., że:

1. w okresie od grudnia 2012 roku do września 2013 roku nie dołożył należytej staranności w związku z reprezentowaniem skarżącego W. G., w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie, VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za sygn. akt VII P [...] przejawiający się w złożeniu pozwu zaopatrzonego w braki formalne, a następnie nie uzupełnienie tychże braków, w wyniku czego pozew został zwrócony, a skarżący utracił możliwość skutecznego dochodzenia roszczenia objętego pozwem z uwagi na upływ zawitego terminu na jego złożenie tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego w art. 6 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 507 z późn. zm.),
2. w okresie od grudnia 2013 roku do dnia ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów (tj. 11 marca 2016 roku), dopuścił się naruszenia obowiązku dbałości o godność zawodu przy dokonywaniu czynności zawodowych oraz wykonywania czynności zawodowych w sposób nieuczciwy poprzez brak zwrotu na rachunek klienta opłaty od pozwu w kwocie 23.019,00 zł zwróconej przez Sąd na rachunek wskazany przez radcę prawnego, będący jego rachunkiem osobistym tj. o dopuszczenie się

przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego art. 6 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 507 z późn. zm.),

3. w okresie od marca 2013 do lipca 2015 roku radca prawny nie informował klienta o przebiegu i wyniku sprawy tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. oraz art. 44 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 507),
4. wykonywał czynności zawodowe w sposób nierzetelny i nieuczciwy poprzez skierowanie do skarżącego korespondencji elektronicznej z dnia 1 lipca 2015 roku, 12:27 PM, z dnia 1 lipca 2015, 12:51 PM oraz z dnia 2 lipca 2015 roku, 2:42 PM, w której udzielił skarżącemu nierzetelnej informacji o przebiegu i wyniku postępowania, pomimo że rzeczywisty stan dotyczący jego przebiegu i wyniku był znany radcy prawnemu, tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego w art. 6 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia. 22 listopada 2014 roku w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. 2 2015 r. poz. 507 z późn. zm.),
5. w okresie od dnia 13 listopada 2015 roku do dnia wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów z dnia 11 marca 2016 roku, radca prawny nie złożył wyjaśnień na wezwanie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego w art. 62 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi

załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 507 z późn. zm.),

6. od sierpnia 2015 roku do dnia wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów z dnia 11 marca 2016 roku radca prawny nie wydał klientowi na jego wezwanie dokumentów dotyczących prowadzonej sprawy pomimo zakończenia stosunku prawnego, tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego w art. 46 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku w związku z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 507 z późn. zm.),
7. w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 20 października 2015 roku złożonym w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Woli w Warszawie I Wydział Cywilny za sygn. akt I Nc [...] oraz w sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 21 października 2015 złożonym w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Woli w Warszawie I Wydział Cywilny za sygn. akt I Nc [...] radca prawny złożył wniosek o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania adwokat K. S. oraz radcy prawnego S. P. dla ustalenia okoliczności objętych tajemnicą zawodową, tj. o dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarnego stypizowanego w art. 20 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku w związku art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 507 z późn. zm.).

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, orzeczeniem z dnia 14 lipca 2017, sygn. akt D 16/17:

1. uznał radcę prawnego M. K. winnym zarzucanego w pkt 2 wniosku o ukaranie czynu, przy czym przyjął, że czyn ten został popełniony w okresie od dnia 14 stycznia 2014 r. do dnia orzekania, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 5 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego,
2. uznał radcę prawnego M. K. winnym zarzucanego w pkt 3 wniosku o ukaranie czynu, przy czym uznał, że czyn ten został popełniony w okresie od 30 kwietnia 2015 r. do dnia orzekania, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały Nr 8/VI 11/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. oraz art. 44 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę pieniężną w kwocie 5.000 zł oraz na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,
3. uznał radcę prawnego M. K. winnym zarzucanego w pkt 4 wniosku o ukaranie czynu, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 6 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę pieniężną w kwocie 5.000 zł oraz na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,
4. uznał radcę prawnego M. K. winnym zarzucanego w pkt 5 wniosku o ukaranie czynu, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach

prawnych w zw. z art. 62 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę nagany oraz na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,

5. uznał radcę prawnego M. K., winnym zarzucanego w pkt 6 wniosku o ukaranie czynu, przy czym uznał, że czyn ten został popełniony w okresie od 25 sierpnia 2015 r. do dnia orzekania, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 46 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę pieniężną w kwocie 5.000 zł oraz na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,
6. uznał radcę prawnego M. K. winnym zarzucanego w pkt 7 wniosku o ukaranie czynu, przy czym uznał, że czyn ten został popełniony przez złożenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania adw. K. S. oraz r.pr. S. P. w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 21 października 2015 r. złożonym w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Woli w Warszawie, I Wydział Cywilny za sygn. akt I Nc [...], który to czyn stanowił przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 20 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych wymierzył karę nagany oraz na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,
7. uniewinnił radcę prawnego M. K. od popełnienia czynu zarzucanego w punkcie 1 wniosku o ukaranie oraz od popełnienia czynu polegającego na złożeniu w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 20 października 2015 roku wniesionym w toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Woli w Warszawie I Wydział

Cywilny za sygn. akt I Nc [...] wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania adwokat K. S. oraz radcy prawnego S. P. dla ustalenia okoliczności objętych tajemnicą zawodową,

8. na podstawie art. 65¹ ust. 1 pkt 5 ustawy o radcach prawnych kary orzeczone w punktach 1, 4 i 6 połączył w ten sposób, że orzeczone jako karę łączną karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego,
9. na podstawie art. 65¹ ust. 1 pkt 5 ustawy o radcach prawnych kary orzeczone w punktach 2, 3 i 5 połączył w ten sposób, że orzekł jako karę łączną karę pieniężną w kwocie 15.000 złotych i na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat,
10. na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy radcach prawnych zasądził od obwinionego radcy prawnego M. K. 3.000 zł na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie tytułem zwrotu kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Po rozpoznaniu odwołania wniesionego przez obrońcę obwinionego Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, orzeczeniem z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt WO-134/17:

1. zmienił pkt 1 zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że skreślił z opisu czynu opisanego w pkt 2 wniosku o ukaranie słowa „jego rachunkiem osobistym” i w to miejsce wpisał słowa „rachunkiem bankowym prowadzonym dla kancelarii obwinionego”,
2. zmienił pkt 2 zaskarżonego orzeczenia w zakresie czasu popełnienia czynu, ograniczając jego czas trwania do 12 sierpnia 2015 roku,
3. zmienił pkt 9 zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że w miejsce łącznej kary pieniężnej w kwocie 15.000 zł orzekł karę łączną w kwocie 5.000 zł,

4. zmienił pkt 9 zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcie w części „i na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych dodatkowo orzeka zakaz wykonywania patronatu na czas 5 lat (pięć lat)”,
5. zmienił zaskarżone uzasadnienie orzeczenia w ten sposób, że wyeliminował z jego treści fragment zawarty na stronie 9 od słów „jednakże Sąd nie dysponował materiałem dowodowym (...)” do słów „(...) że Pokrzywdzony został poinformowany o obowiązku uiszczenia opłaty w czasie właściwym, z dochowaniem należytej staranności”,
6. w pozostałym zakresie utrzymał orzeczenie w mocy,
7. zasądził od obwinionego koszty postępowania odwoławczego w kwocie 1.200 zł na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Kasację od całości orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, z wyjątkiem pkt 5, wywiódł obrońca obwinionego, który zarzucając rażące naruszenie prawa materialnego i procesowego wniósł o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi OIRP w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Kasację tę rozpoznała Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która postanowieniem z dnia 19 marca 2019 r., II DSI 31/18, oddaliła nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W dniu 10 grudnia 2019 r. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przekazał do Izby Karnej tego Sądu pismo obrońcy obwinionego z dnia 9 grudnia 2019 r., sygnalizujące potrzebę wznowienia postępowania z urzędu „ponieważ w świetle treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2019 r. – sygnatura akt III PO 7/19 – Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, a tym samym nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego, gdyż zaskarżone postanowienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego dotknięte jest oczywistym błędem prawnym w postaci ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. (w mojej ocenie podnoszę zarzut z art. 439 § 1

punkt 2 k.p.k.) i z tych względów konieczne jest wręcz wyeliminowanie zaskarżonego wyżej postanowienia z obrotu prawnego”.

Postanowieniem z dnia 7 października 2020 r. w sprawie I KO 25/19, Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie wznowieniowe do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczenia w sprawie C-791/19. Postępowanie zostało podjęte postanowieniem z dnia 28 grudnia 2021 r., a sprawę zarejestrowano pod sygnaturą I KO 80/21.

W piśmie z dnia 3 lutego 2022 r. obrońca podtrzymał swoje stanowisko wskazując nadto, że w świetle orzeczeń trybunałów międzynarodowych zachodzi konieczność podniesienia dodatkowo zarzutu z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. „gdyż żaden z orzekających sędziów nie był osobą uprawniona do orzekania w niniejszej sprawie z uwagi na wadę prawną powołania tzw. >>neo-KRS<<”.

Główny Rzecznik Dyscypliny Krajowej Izby Radców Prawnych wniósł w piśmie z dnia 21 marca 2022 r. o umorzenie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sygnalizacja obrońcy obwinionego, zmierzająca do wykazania zaistnienia w fazie postępowania kasacyjnego bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., uzasadniającej konieczność wznowienia postępowania w trybie przewidzianym w art. 542 § 3 k.p.k., okazała się trafna.

Na wstępie należy wskazać, co następuje:

1. Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1 (zob. pkt 1 uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22);

2. wszyscy sędziowie zasiadający w składzie organu orzekającego, który oddalił kasację obrońcy obwinionego, zostali powołani na urząd sędziego Sądu Najwyższego w wyniku rekomendacji KRS ukształtowanej trybie wskazanym w pkt I;
3. zgodnie z pkt 1 uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20) nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie ustawy opisanej w pkt I; w pkt 4 omawianej uchwały wskazano, że ma ona zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.) bez względu na datę wydania tych orzeczeń;
4. w pkt 2 opisanej wyżej uchwały I KZP 2/22 wywiedziono, że brak jest podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach.
5. Rzeczpospolitą Polską wiążą ratyfikowane umowy międzynarodowe, które po ich ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stają się częścią krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane (art. 91 ust. 1 Konstytucji RP). Do tego rodzaju umów międzynarodowych należy zaliczyć: Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. zmienioną następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnioną Protokołem nr 2 (Dz. U. 1993.61.284 ze zm. – dalej w tekście EKPCz lub Konwencja) oraz Traktat o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r. (Dz. U. 2004.90.864/30 – dalej w tekście TUE) i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca

1957 r. (Dz. U. 2004.90.864/2 – dalej w tekście TFUE), a także Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z dnia 13 grudnia 2007 r. (Dz. U. 2009.203.1569 – powoływany dalej jako Traktat Lizboński).

6. Dla Sądu Najwyższego w składzie orzekającym w tej sprawie jest bezsporne że sąd ostatniej instancji państwa członkowskiego ma obowiązek pominąć każde działania władzy ustawodawczej lub wykonawczej albo orzeczenia krajowe, które stałoby w sprzeczności z zasadą pierwszeństwa prawa unijnego, zasadą lojalnej współpracy (art. 4 ust. 3 TUE), w tym w szczególności takie, które miałyby na celu zablokowanie wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) – zob. uzasadnienie uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r.). Pogląd ten znajduje pełne wsparcie w najnowszym orzecznictwie TSUE (zob. wyrok Wielkiej Izby z dnia 21 grudnia 2021 r. w połączonych sprawach C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-940/19), zgodnie z którym zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy wyklądać w ten sposób, że sprzeciwia się ona przepisom krajowym lub praktyce krajowej, zgodnie z którymi krajowe sądy powszechne są związane decyzjami krajowego trybunału konstytucyjnego i pod groźbą odpowiedzialności dyscyplinarnej nie mogą odmówić zastosowania, w zakresie posiadanej władzy, orzecznictwa wynikającego z tych decyzji, w sytuacji, w której uznają one, w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości, że to orzecznictwo krajowego trybunału konstytucyjnego jest sprzeczne z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 325 ust. 1 TFUE lub decyzją 2006/928 – pkt 4 sentencji.
7. Uwzględniając powyższe, przy rozpatrywaniu niniejszej sprawy konieczne było pominięcie przez Sąd Najwyższy tych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (np. wyrok z dnia 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021/49), które w sposób jednoznaczny kwestionują zasadę pierwszeństwa prawa europejskiego oraz jego bezpośredniego stosowania. Pominięciu podlegały także, z powołanych wyżej powodów, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego,

w których uznano za niezgodną z Konstytucją RP powołaną już wyżej uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 – wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 [zob. w tym względzie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 (OSNK 2021, z. 10, poz. 41) oraz uznano za niezgodny z Konstytucją art. 6 ust. 1 EKPCz (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 21 listopada 2021 r., K 6/21, OTK-A 2022/9; z dnia 10 marca 2022 r., K 7/21, OTK-A 2022/24; zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2022 r., I KO 75/21]. Samoistną podstawą pominięcia wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 jest również fakt, że w orzeczeniu tym nie dokonano oceny zgodności przepisów aktu prawnego z Konstytucją, w zakresie w jakim mowa jest w art. 188 pkt. 1 Konstytucji, ani nie orzeczono w żadnej innej sprawie wskazanej w art. 188 Konstytucji. Jak wynika z sentencji stwierdzono w nim niezgodność uchwały 3 Izb SN (BSA 1-4110-1/20) ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi. Wydano więc w istocie orzeczenie wykraczające poza zawarty w art. 188 Konstytucji katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały 3 Izb SN (BSA 1-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanović mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego), który jednak w ocenie Sądu Najwyższego jest pozbawiony racji, nie może zatem tym bardziej wiązać Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21).

8. W wyroku TSUE (Wielka Izba) z dnia 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, przedstawiono jasne kryteria pozwalające ocenić, czy określony organ krajowy posiada cechy niezależnego sądu w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych z dnia 12 grudnia 2007 r. (Dz.U.U.E.C.2007.303.1 – dalej w tekście KPP). Uwzględniając wykładnię prawa europejskiego dokonaną w powołanym

wyroku TSUE Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18, (OSNP 2020, z. 4, poz. 38) uznał, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego utworzona na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.) nie jest sądem w rozumieniu art. 47 KPP oraz art. 6 ust. 1 EKPC i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, co uzasadnia pominięcie jej właściwości. Pogląd ten podtrzymał Sąd Najwyższy w powoływanej już uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r. Co więcej, ocena czy Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego spełnia kryteria sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz, dokonana została również przez ETPC. W wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, Trybunał ten ustalił, iż miało miejsce rażące naruszenie prawa krajowego, które negatywnie wpłynęło na podstawowe zasady procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, jako że powołania takie zostały przeprowadzone w oparciu o rekomendację Krajowej Rady Sądownictwa powołanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, to jest w oparciu o rekomendacje organu, który przestał dawać gwarancje niezawisłości od władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Nieprawidłowości w procedurze powołania naruszyły legitymację Izby Dyscyplinarnej tak dalece, iż – po przeprowadzeniu wewnętrznie wadliwej procedury powołania sędziów – organowi temu brakowało i brakuje przymiotu „sądu”, który został „ustanowiony ustawą” dla celów art. 6 ust. 1 Konwencji. Tym samym została naruszona sama istota przedmiotowego prawa. Wobec powyższego Trybunał stwierdził, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która zbadała sprawę skarżącej (adw. Reczkowicz), nie była „sądem ustanowionym ustawą” i w związku z tym miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji.

Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie podziela poglądy wynikające z przytoczonych judykatów, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że organ wydający, stanowiące przedmiot postępowania, postanowienie z dnia 19 marca 2019 r., II DSI 31/18, ze względu na brak bezstronności nie ma atrybutu sądu w rozumieniu art. 47 KPP, a udział w wydaniu orzeczenia przez sędziów powołanych

na urząd sędziego Sądu Najwyższego po rekomendacji KRS ustanowionej w trybie wskazanym w pkt I uzasadnienia tego postanowienia, pociąga za sobą zaistnienie bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Dodatkową kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest zagadnienie dopuszczalności wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji.

W świetle praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego, wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji nie jest dopuszczalne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00 i z dnia 5 lipca 2007 r., V KO 17/13). Orzeczenia te nie uwzględniają jednak specyfiki związanej z prowadzeniem postępowania dyscyplinarnego przez samorządy prawnicze. Należy zwrócić uwagę na to, że postępowanie dyscyplinarne – jak w przedmiotowej sprawie – toczy się najpierw przed organami samorządu prawniczego, a orzeczenia wydane przez sądy korporacyjne po raz pierwszy zostają poddane kontroli organu sądowego sensu stricto dopiero przed Sądem Najwyższym. Dopiero więc na tym etapie postępowania mamy do czynienia z orzeczeniem sądu, jako organu w rozumieniu art. 175 ust. 1 Konstytucji. Postępowanie to zostało wprawdzie określone przez ustawodawcę jako kasacyjne (art. 62² - 62⁶ ustawy o radcach prawnych), w istocie jednak ma ono charakter odwoławczy i polega na szerokiej kontroli sądowej rozstrzygnięcia organów samorządowych. W tej specyficznej sytuacji nie ma zastosowania linia orzecznicza Sądu Najwyższego, zgodnie z którą nie jest możliwe wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji.

W świetle poczynionych wywodów konieczne było wznowienie postępowania z urzędu i uchylenie postanowienia Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r. 2019 r., II DSI 31/18, zachodzi bowiem konieczność rozpoznania nadzwyczajnego środka odwoławczego wniesionego przez obrońcę obwinionego od orzeczenia korporacyjnego sądu dyscyplinarnego drugiej instancji przez sąd należycie obsadzony, spełniający wymogi, o których mowa w art. 47 KPP i art. 6 ust. 1 Konwencji, a także w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W obecnym stanie prawnym – po likwidacji przez ustawodawcę Izby Dyscyplinarnej

Sądu Najwyższego – organem właściwym do rozpoznania kasacji w przedmiotowej sprawie jest Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego. Wprawdzie status tego organu, jako spełniającego wymogi sądu niezależnego, bezstronnego i niezawisłego, może budzić wątpliwości, w szczególności gdy się uwzględni tryb wyłaniania sędziów mających orzekać w tej Izbie przez ich wskazanie w sposób dyskrecyjny przez organy władzy wykonawczej, jakimi są Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (art. 22a § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym) oraz udzielający kontrasygnaty aktu powołania sędziów Sądu Najwyższego do Izby Odpowiedzialności Zawodowej Prezes Rady Ministrów, to jednak ukształtowany aktualnie skład Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, w zakresie w jakim orzekać będą w nim sędziowie Sądu Najwyższego powołani na swój urząd w prawidłowej i zgodnej z Konstytucją procedurze, tj. z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa przed wejściem w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2018, poz. 3), stwarza możliwość utworzenia w przedmiotowej sprawie składu orzekającego, spełniającego kryteria konstytucyjne i standardy międzynarodowe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego, I KO 79/21).

Kierując się powyższym, orzeczono jak w części dyspozytywnej, obciążając Skarb Państwa kosztami postępowania wznowieniowego.

[as]